

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1893.   Andra Kammaren.   N:o 5.

Tisdagen den 7 februari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 30 nästförflutne januari.

§ 2.

Till Kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes

Att riksdagsmannen pastor *L. Dahlstedt* från Wilhelmina lider af influensa och tills vidare är förhindrad att delta i riksdagsarbetet, intygar

Stockholm den 4 februari 1893.

Henrik Berg,
legitimerad läkare.

§ 3.

Företogs till afgörande herr *A. Lilienbergs* i senaste sammanträdet väckta och då bordlagda förslag om tillsättande af ett särskildt utskott; och beslöt kammaren för sin del, med bifall till nämnda förslag, att ett särskildt utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera kammaren, och i hvilket borde från denna kammare inväljas suppleanter till lika antal som ledamöter, skulle tillsättas för behandling af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående bevisning inför rätta, lag angående ändrad lydelse af 5 kap. 1 § ärfdabalken, lag angående ändring i 14 kap. jordabalken och lag angående ändring i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855.

Jemlikt föreskriften i 37 § 1 mom. riksdagsordningen, skulle Första Kammaren inbjudas att i detta beslut förena sig med Andra Kammaren.

§ 4.

Vid föredragning härnäst af statsutskottets memorial n:o 11, i anledning af remiss från Andra Kammaren af två särskilda, af herrar *A. Hahn* och *N. Petersson* i Runtorp väckta motioner,

Andra Kammarens Prot. 1893. N:o 5.

uti hvilket memorial utskottet hemställt, att ifrågavarande motioner, n:is 106 och 150, måtte få till Andra Kammaren återlemnas, biföll kammaren nämnda hemställan, samt beslöt att hänvisa berörda motioner till behandling af kammarens tillfälliga utskott n:o 3.

§ 5.

Föredrogs vidare bevillningsutskottets memorial n:o 1, angående en till bevillningsutskottet hänvisad motion om restitution åt Göteborgs museum af 1,034 kronor 90 öre, utgörande erlagd tull för vissa af nämnda museum från utlandet införskrifna konstverk.

Med godkännande af bevillningsutskottets åtgärd att återlemna ifrågavarande motion, beslöt kammaren hänvisa densamma till statsutskottet.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag angående kammarens enligt nästförestående tre paragrafer fattade beslut.

§ 7.

Föredrogs, men blefvo å nyo bordlagda lagutskottets utlåtanden n:is 1, 2, 3 och 4.

§ 8.

Ledighet från riksdagsöromålen beviljades:

herr <i>C. Persson</i> i Stallerhult	under 4 dagar fr. o. m. den 13 dennes,
» <i>A. Hansson</i> i Solberga	» 10 » » » 11 »
» <i>Back Per Ersson</i>	» 8 » » » 8 »
» <i>A. Larsson</i> i Flicksäter	» 8 » » » 11 »

och herr *J. A. Johansson* i Bastholmen under 8 dagar fr. o. m. den 8 dennes.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,²³ e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.

Onsdagen den 8 februari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 1 innevarande februari.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att professor *Curt Wallis* i följd af sjukdom är förhindrad att fullgöra sina åligganden som riksdagsman intygas.

Stockholm den 7 februari 1893.

John Berg,
Med. d:r o. Professor.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. *G. F. Gilljam* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående ändring i meddelade bestämmelser om uppförande vid Lunds hospital för Malmöhus läns räkning af en vårdanstalt för sinnessjuka;

angående upplåtelse af ett jordområde till botaniska trädgården i Upsala; och

angående införande af undervisning i slöjd vid folkskolelärarseminariet i Upsala.

Dessa kongl. propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogs till en början lagutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af verkställd granskning af justitieombudsmannens embetsförvaltning.

Ang. justitieombudsmannens embetsförvaltning.

I detta utlåtande anmälde utskottet för Riksdagen, att vid den granskning af justitieombudsmannens embetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt företagit, någon anledning till anmärkning icke förekommit.

Ordet begärdes af

Herr Boëthius, som yttrade: Innan detta utlåtande lägges till handlingarna, skall jag be att få yttra några ord angående den embetsberättelse, som det afser.

Ang. justitie-
ombudsman-
nens embets-
förvaltning.
(Forts.)

1:a § i instruktionen för Riksdagens justitieombudsman lyder på följande sätt: "Rikets ständers justitieombudsman skall hafva en allmän tillsyn öfver lagars, författningars och instruktioners efterlefnad af domare, embets- och tjänstemän, samt, om de i sina embetens utöfning af veld, mannamån eller annan orsak någon olaglighet begå, eller underlåta att sina embetspligter behörigen fullgöra, dem vid vederbörliga domstolar i laglig ordning därför tilltala eller tilltala låta". Strafflagens kap. 9 stadgar i § 5: "Talar eller skrifer man smädligen emot Konungen, drottning, enkedrottning eller tronföljare, eller förgriper sig emot någon af dem med hotelse eller annan missfirmlig gerning", dömes på sätt derefter stadgas, och i § 8: "Förbryter man sig, på sätt i 5 § sägs", d. v. s. genom smädligt tal eller skrift, "mot riksstyrelse . . . eller mot rikets ständer eller deras afdelningar eller utskott", dömes på sätt i det följande stadgas. Den kongl. förordningen om strafflagens införande 19 § 2 mom. lyder: "Under allmänt åtal höra alla brott, som ej i lag uttryckligen undantagna finnas". Något undantag för detta brott har jag nu icke kunnat finna, hvarför det synes mig att, om någon smädligen skrifer eller talar om riksdagen, detta är ett brott, som bör falla under allmänt åtal.

Den 27 november förlidet år fattades på ett allmänt möte här i Stockholm, hvilket hölls på Sveasalen, följande resolution: "I djup harm öfver den urtima riksdagens förräderi mot svenska folkets rätt nedlägger mötet mot densammas förrådiska stämplingar den kraftigaste protest och förbinder sig till samt uppfordrar alla frisinnade folklager landet rundt att göra allt för en kraftig agitation mot det bestående fätalsväldet, och för att folkriksdagen må bli ett det kraftigaste handtag i arbetareklassens befrielsearbete och ett imponerande svar på urtimans folkfiendtliga beslut."

Enligt göteborgstidningar hölls någon tid derefter ett möte i Göteborg, på hvilket fattades en resolution, som skall hafva gått ännu längre i förgrifliga uttryck gent emot riksdagen, och då någon vid detta möte varnade för ifrågavarande resolution, därför att den möjligen kunde vara olaglig, fick han till svar, att det gjorde ingenting, ty man vågade ändå icke beifra saken.

Då det synes uppenbart, att en beskyllning mot rikets folkrepresentation för förräderi väl är en af de svåraste smädelser, som kunna förekomma, så borde väl i detta fall allmänna åklagaren hafva ingripit mot vederbörande embetsman, hvilken uraktlåtitt att fullgöra sitt embetsäliggande, och dertill borde naturligen ytterligare hafva manat sådana yttranden, som att man i vårt land ostraffadt skulle våga och kunna trotsa lagen. Något sådant åta följde emellertid icke.

Det synes mig då, som om enligt den af mig nyss upplästa instruktionen här förelåg ett fall, då justitieombudsmannen hade bort ingripa mot den embetsman, som uraktlåtitt att sin embetspligt behörigen fullgöra. så mycket mer som här tydligen gälde lagens allmänna helgd. Den ställning, justitieombudsmannen intager till Riksdagen, synes också bort hafva för honom vara en ytterligare anledning till inskridande.

Jag vill äfven tillägga att, hade en sådan smädelse offentlig uttalats mot Konungen, så hade allmän åklagare utan tvifvel ansett sig böra ingripa, ehuru han i ett dylikt fall enligt lagens stadgande måst inhemta Konungens samtycke, och jag ser ej någon anledning, hvarför han ej bort förfara på samma sätt, då brottet begåtts mot Riksdagen.

Ang. justitieombudsmannens embetsförvaltning.
(Forts.)

I den af justitieombudsmannen afgifna embetsberättelsen finner jag emellertid ingen antydning om att han inskridit mot de försumliga myndigheterna, och jag har icke heller från något håll hört det uppgifvas.

Nu är det emellertid icke min afsigt att göra något yrkande med anledning af hvad som förekommit; jag har endast ansett, att saken borde bringas på tal i kammaren och att en offentlig protest borde afgifvas mot att en sådan laglöshetens anda får opåtaladt gripa omkring sig bland folket, att man anser sig kunna öppet håra och trotsa lag samt kränka Riksdagens rättigheter.

Sker det nu så, att en sådan åsigt blir allmän, nemligen att lagar kunna ostraffadt hänas och brytas, då undanryckes den enda säkra grunden för vår lagbundna samhällsordning; och skola folkrepresentationens rättigheter kunna ostraffadt kränkas, då blir det också fara för vår folkliga frihet; ty när sådant inträffar, är det antingen despotism eller anarki å färde, hvilket ock i själfva verket kan betyda detsamma. Ty ur anarki födes icke frihet, utan just despotism.

Herr *Swarthing* förklarade sig instämma med herr *Boëthius*.

Vidare anförde:

Herr *Gumælius*: Det lär icke väntas af mig, att jag skall uppträda här i denna fråga till försvar för justitieombudsmannen. Men med anledning af hvad som yttrats må jag gifva luft åt en tanke, som flera gånger under årens lopp bildat sig hos mig, och som blifvit allt fastare, och det är den, att man väl torde böra gå i en alideles motsatt riktning mot hvad den föregående ärade talaren menar. Det har gjort mig grufvigt ondt, när jag sett att personer blifvit åtalade och dömda för uttalanden, som blifvit ansedda såsom förgrifliga mot Riksdagen. Det har ju händt, att detta träffat personer, hvilka icke på samma sätt som den föregående ärade talaren känt ordens valör tillräckligt, eller hvilka vid det tillfälle, då de uppträdde på ett offentligt möte — jag mins särskildt ett möte i Skåne för några år sedan —, icke varit i en så lugn sinnesstämning, att de kunnat, äfven om de för öfrigt förstätt det, fullt väga sina ord. När man då ser, att sådana personer blifva åtalade för förgrifligheter mot Riksdagen, har jag tänkt mig, att det vore allt bra, om man kunde bereda skydd åt Riksdagen mot åtal i otid, på samma sätt som lagen bestämmer, att Konungens bifall skall inhemtas för åtal, som anställas för att värna om *Hans* majestät. Jag har tyckt, att det vore godt, om Riksdagen också hade kunnat fredas för att allmänne åklagaren i

Ang. justitie-
ombudsman-
nens embets-
förvaltning.
(Forts.)

en hastig vändning kastar sig öfver en person, hvilkens uttalanden synts mig icke träffa Riksdagen, äfven om de *syftat* deråt. Det kan förekomma uttalanden, hvarom Riksdagen, om den hade tillfälle att sjelf yttra sig, liksom Kongl. Maj:t har i dylika fall, skulle säga, att det icke är oss värdigt att ställa till med någon stor affär för dylika saker.

Jag må säga, att jag läst mångfaldiga gånger utfall mot den sida inom Riksdagen, som jag tillhör, af personer med mycket mera omdöme, än de som uppträda på sådana möten, som här äro i fråga, kunna beräknas hafva. Jag har sett sådana uttalanden i framstående tidningar, t. ex. i den föregående ärade talarens stad, hvilka hafva vändt sig kanske icke med lika grofva men med fullt lika skarpa ord mot den afdelning af Riksdagen, som de betraktat som sin motståndare. De riksdagsmän, som ansättas så, bruka i allmänhet knappt svara, ännu mindre åtala. Och äro de, som angripas, riksdagsmännen på den bänk, jag tillhör, så tager jag för gifvet, att vi icke önska, att en justitieombudsman skall gripa in för att tillhålla åklagaren att deraf göra ett stort nummer. Vi kunna lemna sådana der saker åt sitt värde. Och jag tror, att om en del af Riksdagen kan göra det, så kan Riksdagen i sin helhet också göra det. Det är icke genom åtal i tid och otid mot sådana personer, som måhända icke sjelfva förmå fullt bedöma, hvad de hafva sagt, som man åstadkommer någonting godt och helsosamt.

Tillfällen kunna finnas, det medgifver jag gerna, då ett åtal bör följa. Men jag skulle vara glad, om vi finge in den bestämelsen i vår lag, att, om det är fråga om åtal för förgripelse mot Riksdagen, Riksdagens lof bör inhemtas, lika väl som Konungens lof skall inhemtas, om frågan gäller förnärmelse mot Konungen.

Herr Boëthius: Jag vill icke mycket uppehålla mig vid frågan om ordens olika valör, och jag vet icke heller hvad herr Gumælius' uppfattning deraf kan vara. För mig synes emellertid beskyllningen för förräderi mot Riksdagen såsom institution icke kunna hafva mera än *en* valör.

Och hvad det angår, att somliga personer icke skulle vara fullt tillräkneliga, så tror jag, att det vore nödigt och nyttigt, om den uppfattningen gjorde sig gällande, att med det talade ordet äfven följer ansvar. Det vore naturligtvis bäst, om det härvid vore det *moraliska* ansvaret som gjorde sig gällande, men för att bibringa menniskor känsla af ett sådant, kan det kanske vara nyttigt att man låter dem känna, att det äfven finnes *juridiskt* ansvar.

Jag vill emellertid icke närmare inlåta mig på denna sak, utan skall blott gent emot herr Gumælius be att få framhålla en synpunkt. Det må vara nyttigt och bra, att det blefve så, som herr Gumælius sagt, eller att Riksdagens samtycke borde fordras för anställande af åtal vid fall sådana som de nu anförda; *men nu är det icke så stadgadt*, utan nu gälla andra lagbestämmelser, och då blir frågan: skall gällande lag efterleivas eller icke? Och särskildt: skall det tillåtas att öppet förkunna för en menighet,

att man ostraffadt kan bryta lagen? Detta synes mig vara frågans kärnpunkt, och det är detta, som förmått mig att här uppträda.

Ang. justitieombudsmannens embetsförvaltning.
(Forts.)

Herr Hedlund: Med anledning af ett yttrande af den siste talaren i hans första anförande, ber jag få nämna, att på mötet i Göteborg antogs precis samma resolution som vid Stockholmsmötet, och när vid mötet anfördes, att resolutionen innehöll förgripliga yttranden mot Riksdagen, så svarades, att det var samma resolution, som förut blifvit antagen i hufvudstaden. Man ville väl i Göteborg icke vara mindre karsk än i hufvudstaden.

För öfrigt får jag helt och hållet instämma med herr Gumælius i hans yttrande. Afven jag anser, att det visst icke är rätta sättet för en Riksdag, som vill bevara respekten för sig och sitt rotfäste hos folket, att börja slå omkring sig med åtal. Jag ber, som sagdt, att få instämma med herr Gumælius.

Herr Lilienberg: Med anledning af den anmärkning, som af en ärad talare på upsalabänken framstälts mot justitieombudsmannens embetsförvaltning, innebärande en förebråelse för uraktlåtenhet att i ett af honom anfördt fall anställa åtal, vill jag endast nämna, att jag till alla delar instämmer med herr Gumælius derutinnan, att när det gäller sådana förbrytelser, som här äro i fråga, bör stor varsamhet iakttagas vid anställandet af åtal, och att jag anser, att justitieombudsmannen härvid förfarit fullt riktigt, i det han ådagalagt sådan varsamhet.

Häruti instämde herrar *Beckman* och *Höjer*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, lades det ifrågakvarande utlåtandet till handlingarne.

§ 5.

Under åberopande af i sådant afseende mellan herrar talmän träffad öfverenskommelse, hemställde herr talmannen, det kammaren ville besluta att nästkommande lördag, den 11 dennes, företaga val af de tjugufyra valmän, hvilka, jemte ett lika antal från Första Kammaren, hade att välja Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare, äfvensom sex suppleanter för nämnde valmän.

Denna herr talmannens hemställan bifölls.

§ 6.

Härefter föredrogos, hvar för sig, och biföllos lagutskottets utlåtanden:

n:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 102 och 140 §§ konkurslagen; och

n:o 3, i anledning af väckt motion om tillägg till dels kongl. förordningen angående mantals- och skattskrifningarnas förrättande den 20 juli 1861, § 3, dels ock kongl. förordningen angående fattigvården i riket den 9 juni 1871, § 22.

Ang. upphäfvande af bestämmelserna om giftoman och giftomannarätt.

§ 7.

Till behandling förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om upphäfvande af lagens stadganden om giftomannarätt.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 2, hade herr E. A. Zotterman hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t behagade låta utarbета och så fort ske kunde för Riksdagen framlägga förslag till ändringar i giftermålsbalken och andra dermed i sammanhang stående lagrum i det syfte, att stadgandena om giftoman och giftomannarätt med alla deraf följande bestämmelser måtte ur lagen utgå.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Zotterman: Utskottet har kommit till ett afstyrkande utlåtande med anledning deraf, att utskottet för sin del icke funnit den reform, jag i min motion förordat, vara af behovet påkallad. Såsom stöd för denna åsigt har utskottet först och främst framhållit, att missbruk af giftomannarätten torde numera ytterst sällan förekomma. Om utskottet hade kunnat komma till den uppfattningen, att dylika missbruk *icke alls* förekomme, så förefaller det mig, som om detta skäl skulle varit talande för dess afstyrkande af motionen; men då utskottet är ense med mig derom, att missbruk i förevarande afseende förekomma, om än ytterst sällan, så vill detta skäl synas mig sakna tillbörlig kraft för att derpå grunda ett afstyrkande af min motion. Ty om missbruk i detta fall förekomma, så förefaller det mig, att det ej är fråga om antalet af dessa missbruk, utan endast att de förekomma.

Jag har tillåtit mig att studera de statistiska uppgifterna för år 1890 och har dervid funnit att antalet äktenskap, som det året ingåtts af kvinnor i en

ålder emellan 15 och 16 år, utgjort	13,
» » 16 » 17 » »	67,
» » 17 » 18 » »	244,
» » 18 » 19 » »	561,
» » 19 » 20 » »	1,001,
samt » 20 » 25 » »	9,898.

För ålder mellan 20 och 21 fanns icke någon specifik uppgift, men man kan väl få antaga antalet äktenskap vid den åldern till minst 1,000.

Sålunda finner man här, att det är emellan 2,000 och 3,000 äktenskap, som år 1890 ingåtts af qvinnor i den ålder, der de befinna sig utanför den lagliga rätten att alldeles fritt säga sitt obetingade *ja* eller *nej* till giftermåls ingående. Af denna stora siffra framgår, att då, såsom utskottet också medgifver, missbruk finnas, dessa gifvetvis icke äro så få, att man icke åt desamma bör egna sin uppmärksamhet. När det alltså för lagstiftaren gäller se till, att oegentligheter i lagstiftningen undanrödjas, så äro i nu omhandlade fall missbrukens, om ock få till antalet, befintlighet alldeles tillräcklig, för att man åtminstone i denna punkt bort gifva motionens innebörd något erkännande.

Det andra skälet, som utskottet anför till stöd för sin åsigt, att den ifrågasatta reformen icke är af behovet påkallad, och sitt derpå grundade afstyrkande, är bestämmelsen i 1 kap. 5 § giftermålsbalken, som "uttryckligen häfdat grundsatsen om äktenskapsaftalets frihet". Jag har i min motion tillåtit mig att framhålla denna bestämmelse såsom det efter min mening *första* väntade inlägget mot framgång af mitt förslag i det syfte min motion afser. Jag har nemligen citerat nämnda paragrafs bestämmelse, att "ej må någon till äktenskap tvingas; utan bör så qvinnans som mannens frivilliga ja och samtycke giftermålet fastå". Men jag har också tillåtit mig påpeka, att denna bestämmelse betydligt motverkas af den bestämmelse, som innehålles i 6 kap. 1 § giftermålsbalken nemligen denna: "Gifter sig mö mot faders vilja, eller moders; hafva fader eller moder våld att göra henne arflös". När man i den ena lagparagrafen säger, att flickans ja eller nej skall vara fritt, frivilligt och afgörande, men i nästföljande paragraf talar om att göra mö, som gifter sig mot faders vilja eller moders, arflös, så hemställer jag, om lagen i detta fall verkligen fullständigt härdar giftermålsaftalets frihet. För min del finner jag deri en motsägelse eller åtminstone ett mycket starkt band på denna frihet. För öfrigt åberopar lagutskottet i sitt föreliggande betänkande det skälet för sitt påstående, att reformen ej är af behovet påkallad, att lagen med straff belagt hvarje med våld och hot öfvadt tvång på den unga flickans frihet. Jag har också tillåtit mig att i min motion erinra om innehållet i samma paragrafer som de af utskottet åberopade; men jag har äfven deri framhållit, hurusom det i 21 § 15 kap. strafflagen heter, att "brott, som nu sagdt är, må ej till bestraffning åtalas, der ej för det våld eller hot, som emot qvinnan föröfvadt är, till giftermålets återgång dömdt blifvit"; likaså har jag påpekat innehållet i 6 kap. 4 § giftermålsbalken, deri det heter, att i fall fader eller moder hindrar det giftermål, som lagligen sökes, så ega barnen att af föräldrarna hvarken höter eller skadestånd i ty mål söka. Man märker således, att det också genom dessa lagbestämmelser gifves betydliga inskränkningar i äktenskapsaftalets frihet.

Om man räknar de missbruk, som ega rum mot detta aftals frihet efter antalet af de fall, som möjligen inför dömande myndigheter beifratts eller blifvit offentligen publicerade, så är jag fullkomligt öfvertygad om, att vi skulle misstaga oss grundligt.

Ang. upphäfvande af bestämmelserna om giftoman och gifto-mannarätt.
(Forts.)

Ang. upphäfvande af bestämmelserna om giftoman och giftomannarätt.
(Forts.)

Då herr Borg år 1890 i Första Kammaren motionerade om giftas-ålderns framflyttning för qvinnan från 15:de till 18:de året, så afstyrkte lagutskottet denna åtgärd. Motionen blef också afslagen af såväl Första som Andra Kammaren. Detta emedan man befara-
rade, att Kongl. Maj:t skulle komma att besväras med för många ansökningar om dispens. 1891 års lagutskott instämde i lagutskottets uttalande år 1890, då utskottet erinrade, hurusom en dylik pröfning vore af en ytterst grannliga och vansklig natur, hvarjeme utskottet tillika framhöll de obehag, som onekligen det skulle medföra för qvinnan och hennes närmaste att åt så ömtåliga och rent personliga förhållanden, som här skulle ifrågakomma, nödgas gifva den offentlighet, som måste vara förbunden med dispensansökningen och ännu mera med anskaffandet af de för densammas pröfning erforderliga upplysningar. Då sålunda grannlagenheten anfördes såsom skäl mot framflyttning af den ålder, som för qvinnan medförde rätt till äktenskaps ingående till adertonde året, så anser jag mig dermed få stöd för det påståendet, att anledningen, hvarför antalet af de till allmänhetens kannedom komma missbruken varit så litet, är att söka i den omständigheten, att de till äktenskap tvingade flickornas grannlagenhet varit så stor, att de ej velat draga sin giftoman, helst om denne varit en närmaste anförvandt, inför rätta, utan hellre underkastat sig sin giftomans vilja.

Det fjerde och sista skälet, som utskottet har åberopat mot bifall till min motion, är den omständigheten, att qvinnan numera redan vid 21 års ålder uppnådde myndig ålder och dermed upphörde att stå under giftoman. Ja, det är just detta förhållande, som gjort att jag anser att, då qvinnan redan vid 21 år får och anses kunna råda ej blott öfver sig sjelf, utan ock öfver sin egendom, så bör hon också tillstädjas att, oförhindrad af andra, säga sitt ja eller nej i fråga om sitt äktenskap vid den ålder, då lagen tillåter henne inträda i äktenskap.

Emellertid, då Första Kammaren har afslagit min motion och jag icke har utsigt att få den igenom i denna kammare, så kommer jag icke att göra något yrkande, men har likväl ansett mig böra beledsaga min motion med några ord. Jag har icke varit så sangvinisk, att jag vågat hoppas att tillvinna densamma hvarken utskottets tillstyrkande eller Riksdagens bifall; men jag har likväl icke hesiterat att väcka denna fråga, ty jag är säker om, att den inom en icke så aflägsen framtid skall omfattas med större intresse. än som denna gång såväl inom utskottet som kamrarna kommit densamma till del.

Jag slutar med att särskildt frambära min tacksamhet till lagutskottet för de välvilliga ordalag i klämman, med hvilka min motion blifvit afdagatagen, ty deri ser jag en förhoppning om frågans framtida bättre öde.

Herr Bülow: Jag skall endast be att med några ord få bemöta den ärade motionärens påstående, att det skulle råda en stor olikhet inför lagen mellan den yngling och den unga qvinna, som vill ingå äktenskap. Jag vågar påstå, att någon sådan olikhet icke

förefinnes. Den unga qvinna, som vill ingå äktenskap före 21 års ålder, skall derom tillfråga fader eller giftoman. Den unge man, som före nämnda ålder vill träda i äktenskap, skall dertill begära Kongl. Maj:ts tillåtelse. Är det i detta afseende någon skilnad mellan de båda könen, så är det den, att ynglingen har mera besvär än flickan.

*Ang. upphäfvande af bestämmelserna om giftoman och gifto-
manmarätt.
(Forts.)*

Hvad beträffar den omständigheten, att en qvinna, som före 21 års ålder blir enka, får råda öfver sig sjelf och sin egendom, så är den grundad på en princip, som genomgår lagen, att ingen beröfvas en rätt, som han tillfälligtvis får.

Jag yrkar afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr Zotterman: Jag anser mig skyldig att svara herr Bülow på hans anförande. Herr Bülow yttrade, att han icke ansåg, att någon orätt vore begången mot den unga qvinnan, om man jemförde hennes ställning med ynglingens, därför att ynglingen måste gå till Kongl. Maj:t för att få tillstånd att gifta sig före 21 år, under det flickan skulle fråga sin giftoman. Detta tycker han icke innebär någon orättvisa, utan tvärt om. Men jag ber få påpeka, att det råder en grundväsentlig skilnad mellan de lagbestämmelser, som i detta afseende äro gällande för den unga flickan, och dem som äro gällande för ynglingen. Den senare fränkännes af lagen rätten att gifta sig före 21 års ålder, men deremot bestämmer lagen, att flickan får gifta sig vid fyllda 17 år. Det är därför att han icke uppnått den lägsta åldersgränsen, under hvilken en man ej får gifta sig, som en yngling, hvilken icke fyllt 21 år, måste erhålla Kongl. Maj:ts tillstånd för att få ingå äktenskap. Men hur är det, när denna åldersgräns blifvit uppnådd? Jo, ynglingen har då sin sjelfbestämningsrätt oförkränkt, men qvinnan får gå i 4 år af lagen förklarad mogen för äktenskap, men utan fri sjelfbestämningsrätt förr än hon fyllt 21 år. Det är detta, som utgör den stora skillnaden mellan lagbestämmelserna om rätten för man och qvinna att ingå äktenskap. Vill qvinna före 17 år ingå äktenskap, har hon ej blott att fråga sin giftoman, utan äfven att vända sig till Kongl. Maj:t.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Med bifall till en af herr talmannen, efter samråd med herr talmannen i Första kammaren, i sådant afseende gjord hemställan beslöt Kammarerna att nästa onsdag, den 15 innevarande februari, företaga val af

dels sex revisorer och tre revisorssuppleanter för granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning; och

dels de för granskning af riksbankens afdelningskontors räkenskaper och förvaltning föreskrifna revisorer och revisorssuppleanter.

§ 9.

Föredrogs och lades till handlingarne ett från Första Kammaren ankommet protokollsutdrag, så lydande:

Utdrag af protokollet, hållet hos Riksdagens Första Kammare den 8 februari 1893.

S. D. Efter föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 51, med inbjudning till Första Kammaren att förena sig med Andra Kammaren i dennas beslut, att ett särskildt utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera kammaren, skulle tillsättas för behandling af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående bevisning inför rätta, lag angående ändrad lydelse af 5 kap. 1 § ärfdabalken, lag angående ändring i 14 kap. jordabalken och lag angående ändring i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855, afslog Första Kammaren berörda inbjudning.

Som ofvan.

Ur protokollet

A. von Krusenstjerna.

§ 10.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *J. Mankell*, hvilken nu aflemnade en motion om ändring af 14 och 17 §§ riksdagsordningen.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 204, begärdes på bordet och bordlades.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *I. Lyttkens* under fjorton dagar från och med den 18 deunes.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Skara stad af en under indragna militiebostället Götalanis 1 och 2 lydande lägenhet benämnd S:t Annæ äng;

n:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från en vid Östersunds stad belägen kronolägenhet;

n:o 14, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till aktiebolaget Vestkusten af mark från indragna regementsqvartermästarebostället $1\frac{1}{2}$ mantal Hultås n:is 1 och 2 i Göteborgs och Bohus län; och

n:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående försäljning till Östersunds stad af kronans andel i ett inom stadens område beläget skogsskifte.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,54 e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.

Fredagen den 10 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Föredrogos och hänvisades till behandling af statsutskottet Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen:

angående ändring i meddelade bestämmelser om uppförande vid Lunds hospital för Malmöhus läns räkning af en vårdanstalt för sinnessjuka;

angående upplåtelse af ett jordområde till Botaniska trädgården i Upsala; och

angående införande af undervisning i slöjd vid folkskolelärarseminariet i Upsala.

§ 2.

Efter föredragning vidare af herr *J. Mankells* i senaste sammanträdet aflemnade motion, n:o 204, hänvisades densamma till konstitutionsutskottet.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtanden n:is 12, 13, 14 och 15.

§ 4.

Herr *E. Beckman* aflemnade en motion, n:o 205, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om revision af riksdagsordningens valbestämmelser m. m.

Denna motion bordlades.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>R. Petersson</i>	i Skurö	under 8 dagar fr. o. m. den 11 dennes,
"	<i>P. G. Petersson</i>	i Brystorp	" 3 " " " 14 "
"	<i>T. W. Forsell</i>		" 14 " " " 13 "
och "	<i>A. Henricson</i>		" 5 " " " 14 "

§ 6.

Justerades två protokollsutdrag.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes lagutskottets utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion angående stadgande af straffpåföljd för lättsinnigt ingående af ansvarsförbindelser.

Detta utlåtande skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,41 e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.

Lördagen den 11 februari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 4 dennes förda protokoll.

§ 2.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve *C. Lewenhaupt* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen an-

gående disposition till svenska kyrkan i Paris af öfverskott å de från svenska kronans fastighet i Konstantinopel inflytande hyresinkomster.

Den kongl. propositionen bordlades.

§ 3.

Vid härefter anställda val af tjugufyra valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare äfvensom af sex suppleanter för desse valmän utsågos

till valmän:

herr	<i>Folke Andersson</i> i Helgesta	med 191 röster,
»	<i>J. Johansson</i> i Noraskog	» 191 »
»	<i>L. P. Mallmin</i>	» 191 »
»	<i>P. G. Näslund</i>	» 191 »
»	<i>C. L. Palm</i>	» 191 »
»	<i>A. Peterson</i> i Hasselstad	» 191 »
»	<i>N. Åkesson</i>	» 191 »
»	<i>J. A. Aulin</i>	» 127 »
»	<i>P. J. M. Erikson</i> från Stockholm	» 127 »
»	<i>M. Höjer</i>	» 127 »
»	<i>J. C. Bratt</i>	» 126 »
»	<i>O. A. Brodin</i>	» 126 »
»	<i>L. O. Carlsson</i>	» 126 »
»	<i>J. P. Dahlberg</i>	» 126 »
»	<i>O. Erickson</i> i Bjersby	» 126 »
»	<i>C. W. Hultstein</i>	» 126 »
»	<i>N. Linder</i>	» 126 »
»	<i>N. P. B. Lindgren</i>	» 126 »
»	<i>A. M. Lundberg</i>	» 126 »
»	<i>P. Norberg</i>	» 126 »
»	<i>N. Olsson</i> i Ättersta	» 126 »
»	<i>R. Petersson</i> i Skurö	» 126 »
»	<i>J. E. Schödén</i>	» 126 »
och »	<i>N. Svensson</i> i Olseröd	» 126 »

till suppleanter:

herr	<i>C. A. Kumlin</i>	med 151 röster,
»	<i>J. Ericsson</i> i Norrby	» 148 »
»	<i>A. Larson</i> i Slättång	» 137 »
»	<i>C. F. Wallbom</i>	» 130 »
»	<i>E. O. V. Wavrinsky</i>	» 130 »
och »	<i>J. F. R. Björck</i>	» 130 »

Ordningen mellan de ledamöter, som till suppleantplatser erhållit lika antal röster, bestämdes, sådan den finnes här ofvan angifven, genom lottning.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästförestående paragraf omförmälda val.

§ 5.

Efter föredragning af herr *E. Beckmans* i gårdagens sammanträde aflemnade motion, n:o 205, öfverlemnades densamma till behandling af konstitutionsutskottet.

§ 6.

Föredrogs och bordlades för andra gången lagutskottets utlåtande n:o 5.

§ 7.

Föredrogs, hvart efter annat, och biföllos statsutskottets nedannämnda utlåtanden:

n:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Skara stad af en under indragna militiebostället Götala n:is 1 och 2 lydande lägenhet, benämnd S:t Annæ äng;

n:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från en vid Östersunds stad belägen kronolägenhet;

n:o 14, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till aktiebolaget Vestkusten af mark från indragna regementskvartermästarebostället 1¹/₂ mantal Hultås n:is 1 och 2 i Göteborgs och Bohus län; och

n:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående försäljning till Östersunds stad af kronans andel i ett inom stadens område beläget skogsskifte.

§ 8.

Följande nya motioner afgåfvos, nemligen af:

herr *P. A. Romberg*, n:o 206, med förslag till ändrad lydelse af 14 § riksdagsordningen;

herr *M. Dahn*, n:o 207, med förslag till ändrad lydelse af 71 § riksdagsordningen; och

herr *J. A. Lundström*, n:o 208, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om undersökning och förslag, åsyftande ett bättre ordnande af förhållandet mellan lappar och jordegare å vissa trakter nedanför lappmarksgränsen.

Dessa motioner bordlades.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *C. J. Jakobson* under 8 dagar från och med 15 dennes.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes lagutskottets utlåtande n:o 6, i anledning af väckta motioner om ändring i vissa delar af värnpligtslagen.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,1 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.